

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

по ПН 2.3. Философия/Философия с преподаване на английски език
на тема „ **Информация и ентропия: структури на знанието в епохата
на изкуствения интелект**“

на докторанта **Андреас Стефан Четковски**

с ръководител доц. **Росен Русев**

от проф. д-р **Даниела Сотирова**, член на Научното жури, подготвено съгласно решение
на ФС на Философски факултет в СУ „Св. Кл. Охридски“ от 02.07.2024г., протокол No 13

На първото дистанционно заседание на Научното жури от 15.07.2024г. беше решено да подготвя едно от становищата, а на 17.07. получих дисертацията, автореферата и други документи във връзка с процедурата. Разбирам, че **авторът** Андреас Четковски е магистър по немска филология и икономика на Техническия Университет в Берлин със специализация по история на икономическото мислене, политическа икономия и литература на 19 и 20 век. Не познавам лично докторанта, но от представената документация виждам, че колегата е широко образован езиково и социално-хуманитарно и има разнообразен житейски и професионален опит (живял е в Австралия, преподавал е полски език на различни места, а от 2016 до 2022 г. е лектор във Великотърновския университет).

Заглавието на дисертацията е мащабно, ако не и „вселенско“ по обхват. Не би могло да се твърди, че то е ново и неразработвано – връзката между информация и ентропия е отдавна интригуваща за философския „поглед“ и е разглеждана през различни призми от десетилетия. Основателно Карел Чапек, въвел думата *робот*, е наричал термина *ентропия* „странна дума“.¹ В настоящата дисертация се търсят връзки между нейния смисъл и информацията, т.е. между феномени, определили почти вековно развитие както в точните науки и технологиите, така и в хуманитаристиката и в новия масив от знания за изкуствения интелект. Подобно озаглавяване на дисертацията само по себе си е амбициозно и интригуващо.

Структурата на работата е пределно опростена – отделени са три глави с лаконични

---

¹ Цит. по: Volkenshtein, M. V., Shenitzer, A., Burns, R. (2009). Entropy and information. Publisher Basel, Boston: Birkhauser. Там прочетох, че основният автор на горния труд М. Вл. Волкенцаин (1912-1992) е написал книга със заглавие „Информация и Ентропия“ в годините 1933-48 г., формулирайки проблемния кръг между информация, ентропия и живот.

заглавия, последователно разглеждащи трите въпроса - що е информация, ентропия и обработка на информация. Текстът е в обем 176 стр., включително библиографията. Представената дисертация е написана на английски език.

Съдържателно погледнато, докторантът разкрива смисли на употребявани всекидневно и/или частно-научно термини и словосъчетания като „съобщение“, „семантично и прагматично равнище“, както и на такива, които са по-рядко използвани като „стойност на иновативното“ и „стойност на изненадата“ при информиране, които са свързани със статистическото ниво, т.е. - с вероятността за появяване. Теорията на информацията в текста е съпоставена с математическата теория на вероятностите, а в тази перспектива информацията е свързана с ентропията. Очевидна е сложността на многопосочната проблематиката, с която се е нагърбил докторантът.

Темата несъмнено е комплексна и изисква познания в различни направления, като дава възможности, но и рискове и завишени очаквания към предлагани философски трактовки и/или предпочитани гледни точки. Сред множеството перспективи за анализ докторантът избира интерпретиране чрез философската психология на Вилхелм Дилтай (1833-1911) - представител на т.нар. стара херменевтика. Интересът към историчността е определящ за тази традиция, както и методологическото разграничаване между обяснение и разбиране, характерни съответно за природонаучното и за социално-хуманитарното познание.

Подобен изследователски фокус на Андреас Четковски интригува с това, че дебатите за обработка на информацията и ентропията са видени чрез **класическия херменевтичен подход**, а не (примерно) в контекста на философия на точните науки, методология на научното познание или с акцент върху технолого-комуникативните аспекти на дигиталната трансформация. Докторантът е разкрил предимствата на холистичния подход на немския психолог и историк на културата като алтернатива на „математическия рационализъм“ и приемането на някакво „редуцирано схващане“ за субекта и обекта като „мерни единици“. Осмислянето в процеса на съобщаване е важно. Нека си припомним, че Хермес – божеството, оставило името си за науките за разбирането, е отговарял за предаване на съобщения между хора и богове, като посланията и реакциите е трябвало да бъдат изтълкувани по някакъв начин.

В херменевтичната концепция на В. Дилтай за съзнанието е важно **себереферирането**, както изтъква и докторантът. Себереферирането обозначава обикновено твърдение на самопозоваване от типа на фразата на лъжеца „Това изречение не е вярно“. Но в дисертацията на А. Четковски понятието саморефериране се използва в по-широк контекст; то е живеене **в свят на копиране на самите себе си**. Изследването на самореферирането във философска

перспектива е интересен фокус в този текст. Самореферирането е от специален интерес във връзка с анализи на езика и съзнанието, както и в множество конкретни сфери - например, при академичното израстване и оценяване на преподаватели и учени в научните общности, в контекста на управлението и самоуправлението на организациите или за плуралистичността на социалните ни роли.

Авторефератът на представената дисертация е в обем от 42 стр. и предлага адекватно резюме на основните части и идеи. Към него са добавени **пет приносни² момента**, които обобщават достоверно, макар и генерализиращо (особено в първия принос) или неясно формулираните резултатите от проучването на заявената мащабна тема. Би могло малко по-прецизно да се формулират и петте приносни момента в работата така, както това е направено за принос No No 2 и 5.

Библиографията съдържа над 140 източника на немски, английски и френски езици, към която докторантът е включил и своите публикации³. По темата на дисертацията А. Четковски е посочил **три публикации**, като едната е на английски и две са на немски език, втората от които е все още под печат. Трите текста са представени в български университетски издания – на Пловдивския университет, в Издателството на Шуменския университет, а последната статия предстои да излезе в сп. *Германистика и скандинавистика*.⁴

Бих отправила **въпрос** към докторанта във връзка с т.нар. слаб изкуствен интелект (ИИ), който показва „по-ярък спектър на приложение на интелигентната мисъл и действие“ - какви са основанията за философската преценка на възможностите на този слаб ИИ, че може „да ни превъзхожда“?

В заключение ще подчертая, че представеният труд е свидетелство за познаване на сложни идеи по пределно широката интердисциплинна тема за информацията и ентропията в ерата на изкуствения интелект. Представеният текст притежава необходимата аргументираност и завършеност на докторска дисертация по философия. **Подкрепям присъждането на образователната и научна степен доктор на г-н Андреас Стефан Четковски.**

26.09. 2024

/проф. д-р Даниела Сотирова/

---

² Основни приноси, а не основни „вноски“, както пише в българския вариант на автореферата. Бележката ми не е пропуск на докторанта, а мое задължение да го констатирам с оглед прецизността на българските процедури за образователно и научно израстване.

³ Библиографията е добавена и към Автореферата на стр.40-53.

⁴ „Германистика и скандинавистика“ (ISSN: 2815-2867) е национално електронно академично списание с отворен достъп и двойно анонимно рецензиране, издавано от Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, но посоченият от докторанта брой (No 1/2024) не е публикуван все още.